

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

Sectio 6ta

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

Bulla Sixti in suo vigore.

Concl^o 2. Oppressio prolis est species homicidij
quia quis propriam prolem suffocavit, l. qualicumq;
no interdicit. Si fiat caute dando opera rei
lucite et sufficiens adhibeat diligentia ne opp-
ressio sequatur, n^o est peccatum quia n^o est voluntaria et
adhibita fuit sufficiens diligentia. Si fuit neg-
ligentia mortalis l. venialis, erit peccatum mortale
l. veniale. Si v. fiat dando opera rei illucite
sive sit adhibita diligentia, sive n^o, erit peccatum
male, quale est peccatum vacare rei illucite, si mor-
tale oppressio erit mortalis, si veniale, venialis.
Sicut in aliquibus Diocesis n^o male referretur
oppressio prolis etiam ignoranter facta, quia ig-
norantia illa est facile culpabilis mortale.
Sed hinc de precepto s. sufficiant, quae ad obli-
gationem restituendi ex homicidio gratuita per-
tinent, dabitur in precepto 7mo Nunc sit

Sectio 6.

Praeceptum Decalogi Septimum:

Non Nachaberis

Nuchia proprie. A in rigore significat conu-
bitu coniugati cum coniugata vel soluta;

aut e diverso, coniugata l. soluta in alterius
marito. hu. v. eiq. noie voluit Deq. oem illi
conubitu l. impudicitia prohibere. Numerand.
v. ab alijs impudicitia aut luxuria Spees
7. Fornicatio Simplex, Adulteriu, Rapru,
raptus, incestus, Sacrilegiu et peccatu gra
Natura: reliq. in dividit luxuria in has
duas solas species subalternas: Fornicatioe sp.
et peccatu gra naa. De quibz hie et nunc
agendu.

§. i.

de

Fornicatione.

Conclo i. Fornicatio e copula in sua.
Dividit in fornicatione Simplem, Adulteriu,
Rapru, raptu, incestu, Sacrilegiu.

Fornicatio Simplex est concubitus in-
ordinatus et naturalis soluti in soluta. Est ex
sua natura peccatu mortis: quia non solum iure
positivo Divino, sed etiam naturali gravissime e
prohibita gra quosda gentiles, Durandu,
aliiq. in hoc parv Christianos, qui docuerunt
hanc sententiam ab Innocentio XI. damnata: La

clarū videtur, fornicatōe secundū se nullā invid-
vere matiam et solū esse malam quia interdi-
ta est, ut gloriū omni rati dissonū videatur.

Secus potius turpissima haec a se rati est
dissona, quia si promissive quilibet in qua-
libet commiseret, maximus sequeretur abusus
corporū, inicitudo natalium patrum, proli-
quoad educationem, ac paternorum donorum l. bo-
norū punctione, defluctibus in dno et alia
eiusmodi gravissima mala hinc nata. lumen
natae dilata, sufficienter impediri n̄ potuis-
set, nisi Deus in auctor Nature omnem
copulā in sua per naturā differentia
adeo, n̄ solum per legē positivā, et arbitra-
riā graviter prohibuisset.

Adulterium est, concubitus illius con-
jugati in aliena. Et peccatum mortale multo
gravis fornicatōe simpliciter. Superat id n. dif-
fereūta punitiva in iustis l. simpliciter si unus
em l. dupliis Paris, si uterq. complex ma-
rimonis sit in iustis l. sine. neq. p̄ hoc in-
iustia evitari, et p̄ persona laesa, consentiat.
quia sunt gloriā matrimonialis n̄ p̄ per g-

trahentibus mutuo consensu d'ipoliti, ita neqz
et persona gl'iaens ep'iaulter sedere Jure
suo ad prohibenda copula extra matrimonium.
Cm. Deco Innocent. XI. vetuit hanc propo-
sitione: Copula cu' conjugata, consentiente
marito n' e' adulteriu', aduqz Jussus in
Confessione dicere se e' fornicatu'.

STUPRUM est defloratio seu corruptio
Virginis gl'ia ipsius libera voluntate. Est
peccatu' mortale, et superaddit fornicatio
singulii diffina' iniurie corporalis per vio-
lenta' ablatione' virginis feminee. Quod
licet potuit de femina Virgine illegit, pro-
pationate in etm diu potest de Virgine
Vio; quia si talis violentia, fraude, dolig-
da libera voltem sua cogat, l. vehementer
inducat, virginem sua illu'itu concubitu
violare, n' ming e' peccm et h'et vera' rason
Pupri. RAPTUS est violenta abductio
personae ex uno loco in aliu' in ordine ad
commodicie eius abusu. Est peccm mortale
et gl'iet dupluem malitia, una gl'ia casti-
tate, altera gl'ia iustiam, quia per raptu' fil

iniuria persona, q; per vim abducat, l. ijs quoru
custodie comissa est. Non requiritur hic, ut re-
ipso quibus sequatur, s; sufficiat, ut eo fine rap-
ta. abducat. Si n; ad eum fine s; ad redigen-
da servitutem diuili plagru.

Incestus est carnalis coniunctio in confan-
guinea l. affine intra gradus prohibitos. Est
peccatu mortale gravissim, adijciturq; luxu-
ria diffusa aliuq; impietatis l. irreverentia
sanguinis ut vocant, quando fil. luxuria com-
mittit, ut persona sanguine aut affinitate iuncta
in gradibus l. iure nae prohibitis ubi est
primus gradus confanguinitatis in linea recta l.
iure positivo prohibitis, qui propter s; oppo-
sita in patria etn e valde probus; species
diversam et in confessione exprimentia matia
in actu referuntur ita ut alia sit quando
est in affine, et iteru alia quando committi-
tur in sanguine in gradu iure nae dirimen-
te Matrimonii, et alia in dirimente iure
positivo, ac deniq; alia quando perpetra-
tur cum quibus cognoscere fual; qui impiorie
dilige inestus, sicut etn quando committitur

ita reg
Dere ju
maritima
hanc rivi
confessio
sufficit in
tu corrup
labe. Et
it foramen
alis per vi
miles. Quo
ligat, pro
de Regine
ade, soliq;
l. vchante
du conuictu
vera res
admittit
vone ad
etm mortu
ad glia lq;
per regnu sit

non cognato per adoptione per adoptione. Ma-
trimoniū dirimentē, nā inestus est tali cog-
nitione utq; est p̄tem gl'ra castitatis et reli-
gionē.

Sacrilegium est peccatū carnis sive
conubitiū illicitū ab utroq; p̄. utroq; p̄san-
diū solenni voto castitatis adstrictis. Est peccatū
morte et p̄peratū dicitur luxuria violatū religio-
nis, rāte v̄dicitur iuramenti; p̄. Sauramenti; p̄. loci sacri
quando is per polluatū volutatis ac notoria profana-
tū et cetera. Si quis gl'ra volū p̄m̄tū castitatis
p̄met morte, n̄ committit proprie dicitur sacrilegiū
quia; est p̄ tale v̄dicitur p̄ Deo obligatū n̄ p̄
Deo conferatū, in Confessione t̄ illa circumstantia
Voti erit exprimenda, quia ē specialis materia, con-
stitutens speciale p̄m̄tū gl'ra votū et p̄m̄tū p̄m̄tū
dū p̄m̄tū tabula. Gl'ra licet canonici et Clerici
Simplicis, id ē, Majoribus ordinibus n̄ insigniti; p̄-
vientes Ceteris vi muneris p̄m̄tū Personae Ceteris
eōd̄m p̄m̄tū carnis n̄ reputantur sacrilegiis; quia
ut dicitur nullo voto p̄ adstricti. Est a. Sacrilegiū
de illud, quod oras Confessionis ad inhonestatē
p̄ducit. quod exprimit Gregorius XV. in Bulla. Un-
versis. Domini Gregis: data Romae anno 1623. his
verbis: Qui ad inhonestū h̄ve inter se, h̄ve ad alijs

quomodolibet perpetranda in actu Sacramenti confessionis, sive
 antea, s. post immediate, seu occasione l. prelatu confessionis
 huiusmodi, et confessionis n. penta, sive extra occasi
 Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque,
 ubi Confessiones Sacramentalis audiuntur, seu ad Confessione
 audientiam clerici, simulantes ibidem confessiones au-
 dire, sollicitare, l. procare tentaverint, aut in eis illi-
 citos et inhonestos sermones, sive tractatus huerint in
 officio sacre inquisitionis, ut infra puniantur. Per-
 stringit a. inferis gravitas poenas illis imponendas
 et tang. hereticos tractandos declarat, vultq. adie-
 dium sustinere lesivum singulare adiunctis p. sumptibus
 et indeiis nonnullis. Insuper mandat Confessarijs,
 ut poenitentes, quos noverint ab alijs sollicita-
 tos, moneant de obligatione denunciandi solli-
 citatores ordinarijs, sive inquisitoribus. Quod
 in Confessarijs absq. ulla refera ad confessionem
 l. adhibe in Confessione, ob sola familiaritatem
 aut aliud ob caas extra omnem rationem confessionis
 aut confessionalis, ex fragilitate, ut filia Con-
 fessionis peccat, sacrilegium n. est ex parte mu-
 tieris, nec ista circumstantia excludi deo, arbi-
 trariis Marchantij in suo tribunali cu modernis Titis.

§. 2. deus

Peccato ^{de} luxuria ^{6?} gratia.
 Concl. 1. Intra gratia nam est actus libidinis

quo quis ordinari vasis, A medijs ad generandam a
naa influlubis glia naa abulib; t. inordinatis
ulib; ut libidini satisfaciunt. Dividit in 4.
Species: In bestialitatem, Sodomiam, Mollitiam, et Co-
pulationem, modo indebita.

Bestialitas est effusio seminis in bestias, sive id
fiat passive sive active, et in quovis vase;
Tunc vocatur etiam commixtio in diabolo se hunc
fingente, que ob formalem contemptum Dei Amari-
legi sive gloriis; quia e dicitur cooperas ad arti-
onem que cognoscitur a diabolo et intenta in
formalem contemptum ac odium Dei.

Sodomia est effusio seminis in vase a naa
ad generandam non ordinato. Quoniam et quia horum
cum sit hoc peccatum, efflat ex punitione sodomitarum
a quibus nomen accepit, qui ad unam in civita-
lib; suis igne delicti sunt absumpti. Alia e im-
perfecta, qua servato debito sexu, non servato de-
bitu vas. Alia perfecta, qua ex affectu ad in-
debitu sexu non committit in dno semina ut
Semina. Permissior seu imperfecta potius peccato So-
domie statuitur n. videtur, s. posterior in A perfecta.

Mollities que alias vocatur pollutio et ab
Apto immunditia est libidinosa et volutaria se-
minis provocas et effusio extra vas naale. Est
ex natura sua peccatum mortale. Ubi breviter no-

Tandem datur etm libidinis fluxus seminis, qui libi-
 dingus n' sit, vari etm libidinis, qui voluntarius
 non sit. datur quoque provocacem seminis libidinis
 et voluntaria, quae ad effusione n' perveniat, et
 haec in est peccatum mortale, et volub' imbecitas mollities.
 datur etm seminis effusione libidinis et voluntaria,
 q' mollitiei peccatum completat. Plura de hac materia vide
 D. de Volunt. Sect. 2. Concl. 2. Collig. 4. et D. de ven.
 Sect. 5. In confessione peccati excludenda e' haec molli-
 ties seu immunditia in dardibus impudicis, et alia
 similitudine venerea, sicut etm excludenda e' co-
 pula fornicaria, si haec dardibus impudicis e' super-
 addita: neq' n. ut Alexander VII. in Prohibiti-
 one propositionis huius inquit: Qui huius copulae
in soluta satisfaciunt Confessionis precepto, dicitur:
Coniugi in soluta grave peccatum gra' capitale, n' excluden-
do copulae.

Copula facta modo indebito

§. 3. 4°
 De Spectibus, colloquijs
 et tactibus impu-

dicis

Contra J. Nihil, auditus et tactus inhonestus
 quod peius mortalis, et iure, nae prohibitas
 in specialis neccitas, l. alia ratabilis causas eos
 excuset. Probr. J. Deus fornicat et peius
 gloria nae n. sufficienter impeditur, in
 eas actiones reddidit illiud, q. pro
 ad illa disponunt: sed actiones quo a reru
 ming honestaru visu, auditu et tactu elin
 q. ad fornicat and peius gloria natura proxi
 me disponunt: q. Probr. 2. Appus impudice
 qui ad libidine in se l. in alio evitanda dirigis,
 qualis e vis ille, qui adhibet, in ordine ad
 representanda l. hanc copula carnal l. ad
 evitanda delicta venerea, que in commo
 none spirituum generat: servientiu in partib
 verandis conflict: sed talis asperg e peius mor
 tale propter sine morte peccaminu, nem
 pe fornicat, l. voluptate illa commo par
 tibus, q. fact e inhoata fornicat l. peius g

Ita non immediate et prope ad alterutrum illorum
 disponens et in statu glimicis illud illud prope
 quod aut ultimatib; sub nocte p. d. e. pro
 hibet. Si a. ad aliud fine ordinem spectand
 e, ubi is sit honeste, ubi aut necesse, an
 non, si prima, permittit, talis effectus, et in
 partib; si opus, impudicium, sedulo periculo
 gressus in turpe actione aut g. l. u. a. t. i. d.
 tenenda. Et si effectus sit partim verendari
 a. l. i. g. s. e. r. u. s. l. i. n. f. r. u. s. c. o. p. u. l. e. c. o. n. i. u. g. a. l. i. s. n.
 mere instantaneis, sed finis et propinquus
 et in doctrina p. d. i. m. o. r. t. i. s. d. a. m. n. a. t. i. s. i. s. a.
 q. u. e. m. e. r. a. i. n. i. o. s. i. t. e. s. i. t. p. r. o. p. r. i. j. c. o. r. p. o. r. i. s. l. a. t. e.
 r. i. g. e. i. u. s. d. e. m. i. s. s. i. s. l. i. b. e. r. i. t. a. t. i. s. a. u. t.
 actualis copule illig. l. i. s. i. t. i. n. d. o. c. t. r. i. n. a. a. u. t.
 ex loco remoto, sedulo iterum periculo gressus
 in turpe delectatione interna l. i. d. e. r. n. a. a. m. o. r. t. i.
 asserunt tambe et Galas. Et quod iste
 effectus regulari et per se loquendo n. vehe-
 menter g. m. o. v. e. a. t. n. e. a. d. e. i. u. s. n. i. m. m. e. d. i. a. t. e.
 et prope ad luxuriam disponat. Quamvis
 in proclivity ad huiusmodi partem pub. r. a. s.
 a. p. p. r. i. e. o. p. e. r. t. u.

Audiret ut ead e. r. a. d. d. e. l. e. c. t. i. o. n. e. t. u. r. p. u. d.
 librorum a. p. p. r. i. e. a. m. a. t. o. r. i. a. u. m. e. t. s. p. e. r. t. a. d. o. f. f. o.
 r. a. u. m. e. t. i. n. h. i. b. i. t. i. o. n. e. s. p. e. n. a. t. i. n. m. o. r. t. i. l. l. e. q. u. a. n. d. o

lucris delectatō ex alterius verbis inhonestis
aut cariblenis in aū et corpore exsurgens
lang. finis intendit, l. proximū eius periculi
timeat, l. altari ad huiusmodi sermones ad
tali periculo terendos animi addit. Solutio
a hoc fine, periculo et scandalo, si in
uicinis l. ex delectatōe caritatis mulieris l.
legid. Te verborū et modi proponendian
res probent, l. rifu huius posterioris, l.
a. prioris delectatōis indicū edit, p. ut
in veniale comitit plures. It. quod un.
Credita frequentis ad lucris finis, aut gra
ve periculum aut proxi scandalū, pro
sertim inter iuvenes ad turpia prors
l. corā diuerso sexu intervenire, quā via
et singula abee: Unde alterutro corū
interueniente id sub gravi culpa tenet
aliquis l. turpi loquis alijs, p. milibz re
gg, si fieri potest subd. uere, l. sermone
diuertere aut impedire. Deū multo ma
gis diuendū ē, quando tu ipse talia lo
queris, cantas, scribis, exhibes aut penitus
representas, quā ordinarie sine aliorū p. ualio
inimā fieri a. p. uant.

De factu eadē fere, quō de visu et auditu
 dicta sunt, sed in maiori cautela egeri deb.
 quia ea, quae sensuum gubernandis functiones illi-
 citas reddunt, nempe finis inhonestas, l. tur-
 pis delectatio pericula, potius in tactu
 reperiuntur. Flays licet oscula ac amplexus
 honesti in signum amicitiae, et inter sponsos
 etiam in signum maioris charitatis iuxta morem
 patriae praestiti, per se loquendo culpa ve-
 rent, et tactus etiam partium venerandarū ex
 nece illis medendi, sciendi, mundandi
 ab eis puto excusentur, non obstante involun-
 tariae pollutionis periculo, modo absit pe-
 riculum inferni in illa generis: et licet
 generatio ex levitate l. curiositate urina vena-
 das partes viri aalis aut proprii corporis
 absque delectatione et veneratio, aut pollutionis
 periculo l. glande, praestita, l. urina par-
 tes alieni corporis, per se loquendo veniales
 culpa non evadant, quia regulis ad exhiben-
 dos carnales motus insufficientes: propter de-
 peritum motu est, quando huiusmodi actiones
 fiunt ex intentione fornicationis, pollutionis l.

delectationis q̄ commode fuerint in partibus
genitalibus provenientis s̄. ut prob̄ et q̄
necesse periculo q̄sensu, q̄lacantibus aut de-
lectationis et̄ in mentalis. Imo, quia
oficula amplius, precipue v. lary par-
tibus et̄ n̄ verendari, sed molliū v. g. u-
berū n̄ propter solā sensibilem delectatōem,
et̄ n̄ precise propter predictos honestos fi-
nes profecti in corpore alterius sexus,
s̄. persone periculose naturę plerumq̄
sunt q̄nisi, s̄. proximē diffionunt ad
aliquā delectatōem venerē, ideo et̄ illos
cor̄ et̄ vera sentias à parte mortis n̄
cusat, profectim quando cuiusmodi usus,
ut Salas requirit aliquandiu q̄tinuat,
aut frequentat, s̄. quando illos q̄nisi
aut diffos r̄abitur providet. Unde q̄har-
m̄ docere sub excoicacōe summ̄ Pontifici
reservatę prohibuit Alexander VII. Dan-
nans Propos̄ hanc: Est prob̄ opinio,
quod dicit, et̄ in veniale oficula habitū
ob delectatōem carnalē et̄ sensibilem, q̄ q̄ of-

culis oritur, seculis periculis quibus ulcerioris
 et pollucio. Et hoc a. colligitur eos dicitur quos
 alter sine culpa nequit exierit, alij eade
 nemini potest in se exercendos admittere.

Contra 2. Actiones pro dicitur sensum ex-
 teriorum coniugibus sunt licite, l. mulier, l.
 civilibus etiam in suo corpore, etiam ad copulam
 coniugalem non referantur, modo periculum pollu-
 tionis afficit. Propter: Cui licet est finis,
 illi licet etiam medium ex natura sua ordina-
 tum ad tale finem: sed coniugibus licet copu-
 la matrimonialis est actiones sensum ex-
 nae suas sunt ordinatae ad illius exsecuti-
 onem procurandam l. promovendam, etiam per
 actuali intentione ad illam non referantur,
 et finis non subiungatur. Confirmatur: Fi-
 nis matrimonij non est Generatio prolis sed
 etiam sedatio concupiscentiae: atque iste potest obti-
 neri per solos appetitus et tactus sine act-
 uali copula: quod per se loquendo coniu-
 gibus licet: tunc si quis per excessum in
 obiecto per se illis illicito, solum est culpa
 venialis, sicut nimium studium voluptatis in
 vicio est peccatum: proinde sola est inutilis effu-

his seminis extra fas debitum ipsis e sub morte
prohibita, et nisi copula quoad modum absp
polluitur in periculo, etiam etiam n recte per
agatur, modo recte peragatur quoad substan
tia, ut semen n extra vas debitum paratur
a quo ordinari sub morte n tenent ab
stinere tempore puerperij, conceptionis, gly
us mensuris, l. alio quovis tempore, per
se loquendo; quia periculum proli. quipien
do imminens rase sanitis, l. nullus, l.
inertus e: unde propter illud quing
nise suo privari non dnt, quibus alias
loque magis periculum imminenti
mineret.

Sectio 7. ma.

Præceptum Decalogi 7. Non
furtum facies.

Prohibet hoc præcepto n in iniustas
rei alienas auertere, detentis, usurpa
tis, sed etiam iniuste aliteris damni illatis.
Quo quo ut emulcatio cognoscimus ipsi
us Iuris ac Justit. principia erunt q
fiducanda. Cuare sit